

Het zijn voor de waterschappen turbulente tijden. Niet omdat vanwege zwaar weer extra dijkbewaking of bemaling nodig is, maar omdat het voortbestaan als zelfstandige overheid door een aantal politieke partijen ter discussie wordt gesteld. Als je het positief beschouwt zijn we kennelijk een aantrekkelijke partij en voelen we ons in deze tijd best geliefd. Zowel het Rijk, de provincies als gemeenten willen ons graag inlijven en ook de drinkwaterbedrijven gooien wel eens een balletje op.

Opheffen waterschappen zet financieel geen zoden aan de dijk Onbekend maakt onbemind?

Door: Lida Schelwald-van der Kley

Het is wel even wennen. Eeuwenlang hebben waterschappers vrijwel onzichtbaar op de achtergrond hun werk gewoon goed gedaan en weinig aan de weg getimmerd. We vreesden zelfs dat onbekend onbemind maakt. En nu staan we opeens volop in de belangstelling en doen met name de provincies verwoede pogingen om ons over te nemen. Waarom? Waterbeheer is natuurlijk leuk en interessant werk, hetgeen ik waterprofessionals niet uit hoeft te leggen. We hebben dus zeker wat te bieden. De meest genoemde reden is echter de vermeende besparing van enkele honderden miljoenen euro's, die het onderbrengen van de waterschappen bij bijvoorbeeld de provincies op zou leveren. Het tegendeel is echter waar.

Geen winst

De waterschappen hebben de goedkoopste bestuurslaag van Nederland. Wist u dat een algemeen bestuurder maar 425 euro bruto per maand verdient? De totale bestuurskosten van alle 25 waterschappen tezamen (dijkgraven, dagelijkse en algemene bestuurders, inclusief ondersteuning) bedragen slechts 23 miljoen euro op jaarbasis. Opheffen zet dus financieel geen zoden aan de dijk en levert zeker geen honderden miljoenen aan besparingen op. Het kost zelfs geld, want herindeling levert het nodige aan fusie- en frictiekosten op. Temeer daar waterstaatkundige grenzen doorgaans niet samenvallen met provinciale grenzen. Bovendien heb je, hoe je het ook organiseert de specifieke deskundigheid nodig. Bij de waterschappen werken 10.500 mensen oftewel 1 procent van het totale ambtenarenapparaat in Nederland. Ook hier dus geen winst te behalen. Overigens is

er in de waterketen wel efficiencywinst mogelijk. In het kader van de operatie 'Storm' zijn de waterschappen zelf met een bezuinigingsvoorstel gekomen. Door een betere afstemming van de rioleringsstaak van de gemeenten en de zuiveringstaak van de waterschappen is op termijn circa 400 miljoen euro per jaar efficiencywinst te realiseren. Hiervoor hoeven echter de waterschappen noch hun bestuurslagen te worden afgeschaft. Gemeenten en waterschappen hebben zich als natuurlijke partners bereid verklaard om samen voor dit maatschappelijk voordeel te gaan.

Waterveiligheid

Een andere belangrijke reden om waterschappen niet bij de algemene democratie onder te willen brengen is dat hiermee de waterveiligheid in de waagschaal wordt gesteld. Van oudsher zijn de waterschappen verantwoordelijk voor het regionale waterbeheer in Nederland. We kunnen bogen op een rijke traditie, waar we als Nederlanders met recht trots op mogen zijn. De 25 waterschappen hebben de zorg voor drie kerntaken: waterveiligheid, het juiste waterpeil en waterkwaliteit. Bepaald geen sinecure in een dichtbevolkt land als het onze, waarvan circa 25 procent onder zeeniveau ligt en zo'n tweederde deel dusdanig laag gelegen is dat er sprake is van een reëel risico op overstroming. Toch staan we bekend als de veiligste delta ter wereld. In andere landen is men veelal jaloers op de unieke wijze waarop we het waterbeheer hier hebben georganiseerd. Wat maakt ons zo uniek? Dat zit 'm vooral in het feit dat we in Nederland een aparte overheid hebben, een zogenaamde functionele democra-

tie, die zich uitsluitend met regionaal waterbeheer bezig houdt en die een eigen belastingheffing kent. In Nederland hoeven we geen keuze te maken tussen bijvoorbeeld de bouw van een sporthal of de renovatie van een gemaal. In andere landen, waar het waterbeheer veelal is ondergebracht in de algemene democratie en geen eigen belastingdomein kent, is goed waterbeheer vaak het kind van de rekening. Met alle gevolgen van dien. Te veel mensen op deze planeet ondervinden vrijwel dagelijks de nadelige gevolgen van te veel, te weinig, of vervuild water. En niet alleen in ontwikkelingslanden. Ook dichterbij huis reageert men vaak pas na een ramp. Denk aan de overstromingen van de afgelopen tijd in Engeland en Frankrijk, waarbij de verantwoordelijke functionarissen al snel bij ons op de stoep stonden om te kijken hoe het ook anders kan. Of de overstromingen in Polen, die nog aan de gang zijn, terwijl ik dit stukje schrijf.

Waterexpertise

Waterexpertise is dan ook een belangrijk exportproduct, waar veel Nederlandse bedrijven en organisaties actief mee zijn. Dit geldt ook voor de organisatie van het waterbeheer. In diverse landen, zoals recent in Indonesië, wordt thans het Nederlandse waterschapsmodel, geïntroduceerd. Het is dan ook des te schrijnender dat men in eigen land de wereldwijd geroemde waterveiligheid, die het beste gewaarborgd is met een apart overheidsorgaan, in de waagschaal stelt.

Frappant is het ook dat daar waar politici twijfelen, de burgers het juist begrijpen. Het waterschap als functioneel bestuur geniet veel vertrouwen bij de gemiddelde burger. Wie je ook spreekt, men begrijpt dat we hier dankzij het werk van de waterschappen en niet te vergeten Rijkswaterstaat veilig kunnen wonen en werken. Zoals een oudere man me laatst zei toen ik met hem sprak over de politieke plannen om de waterschappen op te heffen: “Er zal nog heel wat water door de Rijn stromen, voor dat gebeurt.” Zelf gaan we er inmiddels ook vanuit dat het zo’n vaart niet zal lopen. Ondertussen blijven we wel ons best doen om met name politici uit te leggen wat de waarde van de waterschappen is. Want hier geldt nog wel het adagium ‘Onbekend maakt onbemind’. Een beetje reclame voor ons werk kan dus geen kwaad.

We vertrouwen erop dat straks bij de onderhandelingen over een nieuw regeerakkoord de politiek verantwoordelijken de wijsheid hebben om een bestuurslaag die efficiënt en doelmatig functioneert niet af te breken, zodat we ons werk voortvarend kunnen voortzetten. Zeker gezien de uitdagingen ten gevolge van de klimaatveranderingen waar we de komende jaren voor gesteld staan.

De gemeenten en waterschappen kunnen goed samenwerken

De 25 waterschappen hebben de zorg voor drie kerntaken: waterveiligheid, het juiste waterpeil en waterkwaliteit

Waterbeheer niet in de waagschaal stellen door waterschappen af te schaffen

drs. A.J.M. (Lida) Schelwald-van der Kley is Heemraad (Dagelijks bestuurder) van Waterschap Zuiderzeeland en tevens auteur van het boek “Water, a way of life”, waarin de relatie tussen water en cultuur wereldwijd centraal staat.